УДК 351:321.7
DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2026.30.26

Наумчук К.М.
доктор філософії, доцент кафедри права,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: https//orcid.org/0000-0002-4195-5124
Тростенюк Т.М.
доктор філософії, доцент, доцент кафедри права,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7130-7454

Naumchuk Kateryna, Trosteniuk Tetiana
Zhytomyr Polytechnic State University

КОРУПЦІЯ ЯК БАР'ЄР НА ШЛЯХУ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ УКРАЇНИ

CORRUPTION AS A BARRIER TO UKRAINE'S DEMOCRATIC TRANSFORMATION

Вже тривалий час корупція є однією з найнебезпечніших системних загроз для нашої країни, оскільки вона глибоко проникла у всі сфери суспільного, економічного та політичного життя. Корупційні практики руйнують основи державного управління, послаблюють національну безпеку, а також суттєво шкодять міжнародному іміджу України. Особлива небезпека криється в тому, що корупція знецінює усі демократичні принципи, підриває довіру громадян до влади, системи правосуддя та інших державних інститутів. Саме тому, важливим завданням для кожного українця стало очищення державних структур та формування такої моделі управління, яка буде побудована на верховенстві права, прозорості й доброчесності. Усвідомлення необхідності таких перетворень доводять, що антикорупційна політика повинна розглядатися як цілісна стратегія, спрямована на мінімізацію корупційних проявів на всіх рівнях влади.

Ключові слова: *громадянин, держава, державна політика, довіра, доброчесність, демократія, корупція, антикорупційна політика.*

For a long time, corruption has been one of the most dangerous systemic threats to our country, having deeply permeated all spheres of social, economic, and political life. Corrupt practices erode the foundations of public administration, weaken national security, and significantly damage Ukraine's international image. A particular danger lies in the fact that corruption devalues democratic principles and undermines public trust in the government, the justice system, and other state institutions. Consequently, a crucial objective is to establish a governance model rooted in the rule of law, transparency, and integrity. Recognizing the need for such transformations underscores that anti-corruption policy must be viewed as a comprehensive strategy aimed at minimizing corruption at all levels of government. This article examines the legal framework for Ukraine's anti-corruption policy, as well as the role of the Constitution of Ukraine and specialized legislation in shaping mechanisms for corruption prevention. It analyzes the operations of key anti-corruption institutions-specifically the NACP, NABU, SAPO, and the HACC-and explores the significance of electronic asset declarations, the ProZorro public procurement system, the anti-corruption review of legal acts, and the protection of whistleblowers. The article identifies the primary challenges in implementing anti-corruption policy, including political influence over anti-corruption bodies, the limited effectiveness of the judicial system, insufficient coordination among law enforcement agencies,

© Наумчук К.М., Тростенюк Т.М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

and the complexity of investigating corrupt schemes. Particular attention is paid to the impact of the full-scale war on anti-corruption efforts. The text substantiates the need to strengthen the independence of anti-corruption institutions, improve legislation in line with international standards, implement innovative oversight technologies, and foster an anti-corruption culture. It is concluded that an effective anti-corruption policy is a crucial prerequisite for democratic transformation, strengthening public trust in the state, and building a society governed by the rule of law.

Keywords: *citizen, state, public policy, trust, integrity, democracy, corruption, anti-corruption policy.*

Постановка проблеми. Протягом усіх років незалежності Україна стикається з глибокими соціально-економічними диспропорціями, що є наслідком системної корупції у владних структурах. Наближені до політичної еліти високопосадовці дедалі частіше опиняються серед найбагатших людей світу за версією Forbes, тоді як переважна більшість громадян живе за межею бідності, а значна частина населення перебуває на межі виживання. Такий контраст свідчить про те, що державні органи та їх керівники роками нехтували своїми прямими обов'язками, використовуючи владу не для служіння суспільству, а для власного збагачення. Це не лише поглиблює бідність, а й блокує демократичні перетворення, адже корупція руйнує принципи справедливості, рівності та довіри до інститутів влади – фундаментальні основи демократичного розвитку України.

Водночас, не слід забувати, що проблема корупції не обмежується лише економічними втратами та появою соціальної нерівності, а й має безпосередній вплив на функціонування демократичних інститутів, реалізацію прав і свобод кожного громадянина та ефективність державного управління. За таких обставин корупція стає не лише правовою чи економічною проблемою, а й чинником, що стримує демократичний розвиток держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням витоків політичної корупції присвячені праці таких зарубіжних вчених як А. Гайденгаймера, М. Джонстона, В. Левіна та В. Ле Вайна. Вчені узагальнили наукові підходи до визначення сутності корупції, аналізу її взаємозв'язку з політичним і соціально-економічним розвитком, особливостей прояву в різних політичних системах, суспільного сприйняття та механізмів протидії. Їхня праця створює теоретичне підґрунтя для комплексного розгляду корупції як явища, що впливає на функціонування державних інституцій і політичний розвиток суспільства [16], Д. Дела Порта та А. Ванучі. Цією працею науковці розкрили механізми функціонування корупційних мереж, визначили роль учасників, ресурси які необхідні для незаконного обміну та вплив таких практик на діяльність державних інституцій, політичних партій і судової системи [2], Ш. Ватсон, С. Дж. Пундей звернули увагу на проблему протидії корупції та значення міжнародного досвіду для її подолання [15], М. Філпа в своїй праці акцентував увагу на зв'язку корупції зі зловживанням публічними повноваженнями, порушенням суспільного інтересу та викривленням установлених принципів і процедур діяльності органів влади [17]. Серед вітчизняних науковців слід відзначити праці В. Журавський, М. Михальченко розкрили системний характер корупції та її взаємозв'язок із політичними, економічними, правовими й моральними процесами [3, 4], Д. Клименко визначив фактори, що сприяють виникненню й поширенню цього явища в Україні, та розглянув його зв'язок із використанням владних повноважень у корисливих цілях [8], С. Лазаренко, К. Бабенко розглянули корупцію як комплексне соціально-політичне та правове явище, пов'язане з недоліками державного управління, політичною нестабільністю, недосконалістю законодавства, недостатнім контролем за діяльністю посадових осіб і низьким рівнем політичної культури суспільства [11], Е. Невмережицький розкрив взаємозв'язок корупції з тіньовою економікою, організованою злочинністю та діяльністю органів державної влади, а також проаналізував проблеми правового

регулювання антикорупційної діяльності [13], В. Плекан розглянув роль професійної деформації, закритості правоохоронної системи та недоліків внутрішнього контролю у формуванні корупційної поведінки [14] та інші, втім питання теми все ж залишається не достатньо дослідженим.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз антикорупційної політики в Україні, її правових засад, основних напрямів реалізації, досягнень, викликів та перспектив подальшого удосконалення задля забезпечення демократичних перетворень.

Виклад основного матеріалу. Формування справедливого, прозорого та демократичного майбутнього України безпосередньо залежить від усвідомлення сутності антикорупційної політики, ефективності механізмів її реалізації та здатності суспільства об'єктивно оцінювати її результати. Боротьба з корупцією в Україні грунтується на ключових демократичних принципах – верховенстві права, захисті прав і свобод людини та незалежності судової влади. Саме вони створюють правові й інституційні запобіжники проти зловживання владою та визначають відповідальність за корупційні правопорушення. Однак недієвість або вибірковість їх застосування перетворюється на серйозний бар'єр для демократичних перетворень, підриваючи довіру громадян до державних інституцій і гальмуючи процес побудови правової та доброчесної держави.

Хоча Конституція України безпосередню не виділяє боротьбу з корупцією окремим розділом, її ключові положення, що регулюють організацію влади, права громадян та правову систему слугують конституційним підґрунтям для антикорупційної політики. Боротьба з корупцією є необхідною умовою забезпечення конституційної норми права. Правову основу антикорупційної політики в Україні формує комплексна система законодавчих актів. Фундаментальні принципи закладені в Конституції України [9]. Ключовими спеціалізованими законами є Закон України «Про запобігання корупції» [6] та відповідні положення Кримінального кодексу України [10], зокрема Розділ XIII, що криміналізує злочини у сфері службової та професійної діяльності. Діяльність основних антикорупційних інституцій регулюється Законами України «Про Національне антикорупційне бюро України» [7] та «Про Вищий антикорупційний суд» [5]. Окремі аспекти протидії корупції, такі як державні закупівлі та декларування доходів, також врегульовані спеціальним законодавством. Питання антикорупційної політики в Україні є предметом активних досліджень значної кількості українських вчених та експертів з різних галузей – права, економіки, політології, соціології, державного управління. Це пов'язано з особливою актуальністю проблеми корупції для розвитку країни та її євроінтеграційних прагнень.

Серед українських вчених, які зробили значний внесок у дослідження антикорупційної політики, можна виділити наступних: Мельник М.І. (дослідження проблеми корупції, її кримінально-правової кваліфікації, відповідальність за корупційні злочини, а також питання взаємодії антикорупційних органів) [12], Хавронюк М.І. (аналіз міжнародних стандартів у сфері боротьби з корупцією та їх імплементацію в Україні), Бандурка О. В. (дослідження питань, пов'язаних з корупцією, її причинами, наслідками, а також шляхами протидії та запобігання), Грошовий Ю.В. (проблематика корупції як комплексного наукового поняття) [1]. Ці науковці досліджують широкий спектр питань: від причин та наслідків корупції, аналізу законодавчої бази та інституційної спроможності антикорупційних органів до оцінки ефективності впроваджених заходів та розробки нових підходів до запобігання та протидії корупції в Україні.

Період незалежності України позначився активним формуванням системи інституцій, покликаних протидіяти корупції, яка є одним із головних бар'єрів на шляху демократичних перетворень. Створено спеціалізовані органи, що охоплюють увесь цикл боротьби з корупційними проявами – від запобігання до винесення судового вироку. Серед ключових інституцій – Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антико-

рупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Їхня діяльність, функціонал і результати є показовими для оцінки ефективності антикорупційної політики та ступеня демократичного поступу країни. Водночас у протидії корупції вагому роль відіграють і традиційні державні структури – Генеральна прокуратура, Національна поліція, Служба безпеки України та Рахункова палата, які мають забезпечувати контроль, прозорість і відповідальність у сфері влади.

При дослідженні антикорупційної політики в Україні необхідно враховувати її комплексний характер, зокрема різноманіття основних напрямків. Серед них першочергове значення має запобігання корупції, яке реалізується через впровадження антикорупційних програм у всіх ешелонах державної та місцевої влади. Ключовими інструментами тут є забезпечення прозорості та відкритості публічної діяльності, що охоплює розвиток електронного урядування, використання системи державних закупівель ProZorro та розширення доступу до відкритих даних державних установ.

Важливим елементом подолання корупції, яка виступає суттєвим бар'єром для демократичних перетворень в Україні, є впровадження інноваційних механізмів контролю та прозорості. Одним із таких інструментів стало електронне декларування, що нині набуло особливого значення. Воно забезпечує відкритість фінансового стану публічних службовців, дозволяючи виявляти незадекларовані активи та зміцнювати громадський контроль над владою. Важливу превентивну роль відіграє антикорупційна експертиза нормативно-правових актів, яка покликана запобігати ухваленню рішень із потенційними корупційними ризиками. Окремої уваги заслуговує залучення громадян до боротьби з корупцією. Якщо раніше страх перед тиском із боку високопосадовців обмежував участь суспільства, то сьогодні в Україні активно розвивається інститут викривачів, що сприяє утвердженню демократичних практик прозорості та підзвітності влади. Ключовим у цьому процесі є гарантії державного захисту викривачів, що дозволяє кожному громадянину без остраху долучатися до контролю за владними структурами. Важливим кроком на шляху до демократизації стало створення Вищого антикорупційного суду та вдосконалення судового розгляду справ, пов'язаних із корупційними злочинами. Це підсилює відповідальність посадових осіб та демонструє прагнення України до формування правової держави, де корупція більше не може блокувати демократичні зміни.

Поряд із досягненнями, антикорупційна політика України стикається зі значними системними проблемами. Серед них – протидія з боку корумпованих еліт та політичний вплив на антикорупційні органи. Додається недостатня ефективність судової системи у розгляді корупційних справ, проблеми з незалежністю та ресурсним забезпеченням антикорупційних інституцій, а також низький рівень співпраці між правоохоронними органами. Особливу складність становить виявлення та розслідування комплексних корупційних схем. Крім того, формування антикорупційної культури в суспільстві залишається на досить низькому рівні. У сучасному ж періоді антикорупційні зусилля значно ускладнює вплив зовнішніх факторів, зокрема повномасштабна війна, що негативно позначається на цій сфері. Досягнення значного прогресу та формування в Україні суспільства з абсолютною нетерпимістю до корупції вимагає безперервного поглиблення антикорупційних реформ. Удосконалення ж антикорупційної політики можливе лише за умови комплексного підходу, який охоплює законодавчі, інституційні, технологічні та суспільні напрямки.

Насамперед, необхідно посилити незалежність та інституційну спроможність антикорупційних органів, таких як НАБУ, САП, НАЗК та ВАКС. Це передбачає їхній захист від будь-якого політичного тиску чи втручання з боку інших гілок влади або олігархічних груп. Також вкрай важливим є достатнє ресурсне та кадрове забезпечення, що включає надання необхідних коштів, сучасного обладнання та кваліфікованих фахівців для ефективного виконання функцій. Невід'ємною складовою покращення є постійне підвищення кваліфікації співробітників, розвиток їхньої експертизи

у розслідуванні складних корупційних злочинів, зокрема транснаціональних схем та відмивання коштів.

Для забезпечення невідворотності покарання за корупційні правопорушення, необхідно подолати корупцію в загальних судах, забезпечити доброчесність суддів на всіх рівнях та гарантувати швидкий і якісний розгляд корупційних справ. Це також передбачає уникнення затягування процесів і зловживання процесуальними правами, а також обов'язкове застосування сучасних стандартів доказування та судового процесу.

Важливо також приділяти увагу формуванню антикорупційної культури та підвищенню суспільної свідомості. Це досягається шляхом проведення масштабних освітніх та інформаційних кампаній, виховання доброчесності з дитинства, а також підтримки журналістських розслідувань із належним забезпеченням захисту журналістів-викривачів корупції. Важливим напрямком удосконалення є також впровадження інноваційних технологій та посилення контролю за використанням публічних коштів і державним майном.

Отже, антикорупційна політика в Україні є одним із найскладніших, але водночас найважливіших напрямків державної діяльності. Протягом років незалежності країна пройшла значний шлях від усвідомлення глибини проблеми корупції до формування комплексних правових та інституційних механізмів її подолання. В Україні створено унікальну систему антикорупційних органів: НАБУ, САП і ВАКС забезпечують ефективне розслідування та судовий розгляд, а НАЗК зосереджується на запобіганні корупції. Ця порівняно молода система вже показала свою здатність успішно розслідувати справи та притягати до відповідальності високопосадовців, що є важливим кроком вперед.

Міцне правове підґрунтя антикорупційної політики України було закладено низкою законодавчих актів. Наріжним каменем є Конституція України, доповнена положеннями Кримінального кодексу та спеціалізованими законами, зокрема Законом України «Про запобігання корупції». Революційними кроками стало впровадження електронного декларування та системи публічних закупівель ProZorro. Ці інструменти суттєво підвищили прозорість і значно ускладнили корупційні схеми у сфері державних фінансів та контролю.

Істотним чинником у боротьбі з корупцією стало зростання суспільної свідомості та активна роль громадянського суспільства. Розвиток інституту викривачів корупції та забезпечення їхнього захисту суттєво посилили суспільний контроль. Зростання обізнаності громадян та їхня готовність співпрацювати з антикорупційними органами свідчить про зменшення толерантності суспільства до корупційних проявів.

Попри досягнуті успіхи, антикорупційна політика в Україні ще стикається з низкою серйозних викликів. До них належить політичний тиск на антикорупційні органи та недостатня ефективність судової системи за межами Вищого антикорупційного суду. Проблематичними залишаються питання незалежності та ресурсного забезпечення антикорупційних інституцій, а також недостатня координація між правоохоронними органами. Ускладнює ситуацію і складність виявлення та розслідування комплексних корупційних схем. Додатковим і значним негативним фактором є вплив зовнішніх чинників, зокрема повномасштабна війна, яка створює нові ризики та вимагає адаптації антикорупційних стратегій.

Подальше удосконалення антикорупційної політики вимагає зміцнення незалежності антикорупційних інституцій, приведення законодавства до міжнародних стандартів (особливо в контексті європейської інтеграції), впровадження новітніх технологій для запобігання корупції та посилення невідворотності покарання. Вирішальне значення матиме консолідація зусиль держави, громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

Висновки. Таким чином, антикорупційна політика в Україні є складним і динамічним процесом, який уже продемонстрував певні успіхи у створенні правових та

інституційних механізмів боротьби з корупцією. Водночас досягнуті результати ще не забезпечують повної ефективності системи, адже корупція продовжує залишатися потужним бар'єром для демократичних перетворень. Подолання цього явища потребує не лише вдосконалення законодавчої та інституційної бази, але й формування нової політичної культури, заснованої на доброчесності, підзвітності та прозорості влади. Для досягнення нульової толерантності до корупції важливо посилювати незалежність судової системи, забезпечувати реальну відповідальність посадовців за корупційні злочини, зміцнювати інститут викривачів та залучати громадянське суспільство до контролю за діяльністю держави. Не менш значущим є впровадження цифрових інструментів управління, які мінімізують корупційні ризики та підвищують рівень довіри між державою і суспільством.

Успішна реалізація цих заходів стане ключовою передумовою для подальшого демократичного розвитку України, підвищення добробуту її громадян та утвердження нашої держави як повноправного й авторитетного учасника міжнародної демократичної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Грошовий, Ю.В. Корупція як соціально-правове явище : поняття, сутність, зміст, протидія : монографія. Харків : Право, 2016.
2. Дела Порта, Д. & Ванучі? А. Брудні оборудки: Учасники, ресурси та механізми політичної корупції; пер. з англ. С. Кокізюк. Київ: Вид-во «К. І. С.», 2006. 302 с.
3. Журавський, В.С., Михальченко, М.І. & Михальченко, О.М. Корупція в Україні – не політика: монографія. Частина 1. Київ: Фенікс, 2007. URL: https://ipiend.gov.ua/ struktura/viddily/viddil-teorii-ta-istorii-politychnoi-nauky/koruptsiia-v-ukraini-ne-polityka-monohrafiia-chastyna-1/
4. Журавський, В.С., Михальченко, М.І. & Михальченко, О.М. Корупція в Україні – не політика: монографія. Частина 2. Київ: Фенікс, 2007. URL: https://ipiend.gov.ua/struktura/viddily/viddil-teorii-ta-istorii-politychnoi-nauky/ koruptsiia-v-ukraini-ne-polityka-monohrafiia-chastyna-2/
5. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text
6. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text
7. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698-VII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text.
8. Клименко, Д. Політична корупція в державному управлінні: наукові дефініції. Демократичне врядування. Науковий вісник. 2010. Вип. 5. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Klymenko.pdf
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
10. Кримінальний кодекс України. (Розділ XIII «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text
11. Лазаренко, С.Ж. & Бабенко, К.А. Політико-правові та соціальні передумови корупції в органах державної влади. URL: https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/298-politiko-pravovi-ta-sotsialni-peredumovikoruptsiji-v-organakh-derzhavnoji-vladi.html
12. Мельник, М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії. К.: Юридична думка, 2004. 398 с.
13. Невмережицький, Е.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. Київ: КНТ, 2008. 368 с.
14. Плекан, В. Особливості та причини виникнення корупції в правоохоронних органах України. *Підприємництво, господарство і право.* 2021. №4. С.231–238. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/37.pdf
15. Пундей. Сар. Дж. Боротьба з корупцією. Критичний огляд з аналізом міжнародного досвіду. Проблеми економічного зростання: питання доброчесності: матеріали українсько-американського семінару. Львів, 1997. С. 84-87.

16. Heidenheimer, A., Johnston, M. & Le Vine, V. Political Corruption: A Handbook. New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 1989. 449 p.

17. Philp, M. Conceptualizing Political Corruption. Political Corruption: Concepts and Contexts. New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 2002. P. 42-43

References:

1. Hroshovyi, Yu.V. (2016). Koruptsiia yak sotsialno-pravove yavyshche : poniattia, sutnist, zmist, protydiia [Corruption as a social and legal phenomenon: understanding, reality, substitution, protidiya], Kharkiv : Pravo. (in Ukrainian)

2. Dela Porta, D. & Vanuchi, A. (2006). Brudni oborudky: Uchasnyky, resursy ta mekhanizmy politychnoi koruptsii [Brudniye oborudki: Participants, resources and mechanisms of political corruption], Vyd-vo "K. I. S.", 302 p. (in Ukrainian)

3. Zhuravskyi, V.S., Mykhalchenko, M.I. & Mykhalchenko, O.M. (2007). Koruptsiia v Ukraini – ne polityka [Corruption in Ukraine is not politics]. Chastyna 1. Kyiv: Feniks, Available at: https://ipiend.gov.ua/ struktura/viddily/viddil-teorii-ta-istorii-politychnoi-nauky/koruptsiia-v-ukraini-ne-polityka-monohrafiia-chastyna-1/ (in Ukrainian)

4. Zhuravskyi, V.S., Mykhalchenko, M.I. & Mykhalchenko, O.M. (2007). Koruptsiia v Ukraini – ne polityka: monohrafiia [Corruption in Ukraine is not politics]. Chastyna 2. Kyiv: Feniks. Available at: https://ipiend.gov.ua/struktura/viddily/viddil-teorii-ta-istorii-politychnoi-nauky/koruptsiia-v-ukraini-ne-polityka-monohrafiia-chastyna-2/ (in Ukrainian)

5. Zakon Ukrainy «Pro Vyshchyi antykoruptsiinyi sud» vid 07.06.2018 r. № 2447-VIII [Law of Ukraine "On the Great Anti-Corruption Court"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text (in Ukrainian)

6. Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii" vid 14.10.2014 № 1700-VII [Law of Ukraine "On the Prevention of Corruption"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text (in Ukrainian)

7. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy» [Law of Ukraine "On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text (in Ukrainian)

8. Klymenko, D. (2010). Politychna koruptsiia v derzhavnomu upravlinni: naukovi definitsii [Political corruption in government administration: scientific definitions]. Demokratychne vriaduvannia. *Naukovyi visnyk – It's more democratic than that. Scientific newsletter*, no. 5. Available at: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Klymenko.pdf (in Ukrainian)

9. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (in Ukrainian)

10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. (Rozdil XIII "Zlochyny u sferi sluzhbovoi diialnosti ta profesiinoi diialnosti, poviazanoi z nadanniam publichnykh posluh") [Criminal Code of Ukraine. (Section XIII "Evils in the sphere of service activities and professional activities related to public service")]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (in Ukrainian)

11. Lazarenko, S.Zh. & Babenko, K.A. Polityko-pravovi ta sotsialni peredumovy koruptsii v orhanakh derzhavnoi vlady [Political, legal and social changes in corruption in government bodies]. Available at: https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/298-politiko-pravovi-ta-sotsialni-peredumovikoruptsiji-v-organakh-derzhavnoji-vladi.html (in Ukrainian)

12. Melnyk, M.I. (2024). Koruptsiia – koroziia vlady (sotsialna sutnist, tendentsii ta naslidky, zakhody protydii [Corruption is the corrosion of power (social reality, trends and inheritances, advances in opposition]. Kyiv: Yurydychna dumka, 398 p. (in Ukrainian)

13. Nevmerezhytskyi, E.V. (2008). Koruptsiia v Ukraini: prychyny, naslidky, mekhanizmy protydii [Corruption in Ukraine: causes, legacies, mechanisms of prevention]. Kyiv: KNT, 368 p. (in Ukrainian)

14. Plekan, V. (2021). Osoblyvosti ta prychyny vynyknennia koruptsii v pravookhoronnykh orhanakh Ukrainy [Features and causes of corruption in law enforcement agencies of Ukraine]. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, dominion and law*, no. 4, pp. 231–238. Available at: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/37.pdf (in Ukrainian)

15. Pundei, Sar. Dzh. (1997). Borotba z koruptsiieiu. Krytychnyi ohliad z analizom mizhnarodnoho dosvidu [Fight against corruption. A critical look at the analysis of international evidence]. Problemy ekonomichnoho zrostannia: pytannia dobrochesnosti: materialy ukrainsko-amerykanskoho seminaru – Problems of economic growth: nutrition of integrity: materials of the Ukrainian-American seminar. Lviv, pp. 84-87. (in Ukrainian)

16. Heidenheimer, A., Johnston, M. & Le Vine, V. (1989). Political Corruption: A Handbook. New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers. 449 p.
17. Philp, M. (2002). Conceptualizing Political Corruption. Political Corruption: Concepts and Contexts. New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, pp. 42–43.

Дата надходження статті: 28.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 23.10.2026
Дата публікації статті: 27.11.2026